

Lausunto Eduskunnan talousvaliokunnalle

Timo Miettinen
Eurooppa-tutkimuksen keskus
PL 9
00014 HELSINGIN YLIOPISTO

Aika: 20.6.2022 klo 13

Asia: E 76/2022 vp Valtioneuvoston selvitys: Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2021/241 muuttamisesta elpymis- ja palautumissuunnitelmien REPowerEU-lukujen osalta sekä asetusten 2021/10160, 2021/2115, direktiivin 2003/87/EY ja päätöksen - KOM(2022) 231 muuttamisesta

<https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Liiteasiakirja/Documents/EDK-2022-AK-33897.pdf>

Venäjän aloittaman hyökkäyssodan takia Euroopan unionilla on ollut hyvät perusteet tehdä kaikki voitava venäläisen fossiilienergian tuonnin katkaisemiseksi. Vaikka unioni asetti jo sodan alkupuolella laajat pakotteet, venäläinen öljy ja maakaasu on käytännössä jäänyt kokonaan niiden ulkopuolelle. Tämä koskee myös näiden maksuliikennettä hoitava pankkeja. Sen sijaan venäläisen kivihiilen ostokiellosta päätettiin osana huhtikuussa sovittua viidettä pakotekokonaisuutta.

Tämä haaste onkin nostanut EU:ssa esiin uusia aloitteita venäläisen fossiilienergian torjumiseksi. Tärkein näistä on RePowerEU-hanke, jonka tarkoituksena on vahvistaa Euroopan energiaomavaraisuutta ja katkaista riippuvuus venäläisestä fossiilienergiasta vuodeen 2027 mennessä. Tavoitella on EU:ssa laaja tuki: sitä kannattaa noin 85 % unionin kansalaisista.

RePowerEU-hanke perustuu käytännössä kolmeen osakokonaisuuteen.

Ensimmäinen näistä on diversifikaatio eli korvaavien energialähteiden synnyttäminen. Jo tähän mennessä jäsenmaat ovat pohtineet esimerkiksi LNG-terminaalien rakentamista REPowerEU-rahoituksen avulla. Toinen näistä on energiatehokkuuden parantaminen esimerkiksi asuntojen lämmityksessä. Kolmas osakokonaisuus koskee uusiutuvan energiamurroksen vauhdittamista investointeja lisäämällä.

Pidän hanketta kannatettavana ja Suomen tavoitteiden mukaisena. Suomen kannassa on nähdäkseni huomioitu hyvin esityksen hyvät puolet sekä sen ongelmakohdat.

RePowerEU-hanke edellyttää unionilta ja sen jäsenmailta 210 miljardin ylimääräisiä investointeja vuoteen 2027 mennessä. Käytännössä suurin osa tästä tulnaisiin saavuttamaan kohdentamalla uudelleen elpymisvälineen (RRF) varoja. Komission lähtökohta on, että maat käyttäisivät RePowerEU-investointeihin erityisesti elpymisvälineen lainaosuuksia, joita jäljellä on tällä hetkellä noin 225 miljardin edestä. Näin hankkeeseen ei sisältyisi merkittävästi uusia tulonsiirtoja. Tätä voidaan pitää Suomen tavoitteiden mukaisena. Komissio tulee antamaan RePowerEU-suosituksia osana vuoden 2022 ohjausjaksoa.

Ehdotuksen kiistanalaisin osuus koskee niin sanotun markkinavarauksen (MSR) päästöoikeuksien kauppaamista osana paketin rahoittamista. Tämä on myös ehdotuksen ainoa osa, jota Suomi vastustaa. Käytännössä MSR-mekanismi luotiin alun perin tasapainottamaan päästökauppajärjestelmän sisäisiä hintashokkeja tapauksissa, joissa päästöoikeuksien hinta nousisi yllättäen suureksi ja häittäisi näin koko järjestelmän toimivuutta. Alun perin MSR-järjestelyä pidettiin lähtökohtaisesti ei-harkinnanvaraisena (non-discretionary) ja epäpoliittisena mekanismina. Komission ehdotus on selkeästi tämän periaatteen vastainen.

Komission perustelu lähtee kuitenkin siitä, että kyse on ns. ennakoivasta palauttamisesta (frontloading), eli nyt vapautettavat päästöoikeudet palautuisivat myöhemmin reserviin. Täten ehdotus ei vaarantaisi komission oman arvion mukaan Fit for 55 -paketin tavoitteita. **On kuitenkin epäselvää, mitä MSR-mekanismiin käyttö tekisi päästöoikeuden hintamekanismin uskottavuudelle.** Mikäli päästöoikeuksien hinta laskee, hidastuvat myös kannusteet vihreän siirtymän tekemiseksi. Nämä kysymykset kuuluvat kuitenkin spesifisti päästökauppoikeuksien asiantuntijoille, enkä pysty ottamaan niihin tarkasti kantaa.

Osa tutkijoista on nostanut esiin huolia liittyen hankkeen rahoitukseen. Esimerkiksi Delors-instituutin raportissa on esitetty, että osa hankkeen rahoituksesta näyttää olevan ainoastaan olemassaolevan rahoituksen uudelleenkohdistamista. **Ehdotuksessa ei oteta myöskään selvää kantaa siihen, millä keinoin jäsenmaat todella saadaan ottamaan RRF-lainoja, jos ne eivät näin halua tehdä.** Epäselvää myös on, miten lainoja kohdeltiin EU:n taloussääntöjä tarkasteltaessa.

Kunnioitavasti

Timo Miettinen, akatemiaturkija
Eurooppa-tutkimuksen keskus
Helsingin yliopisto